

STEFAN CEL MARE

12 APRILIE 1457 - 2 IULIE 1504

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cuprins

I. ÎNCEPUTURILE. DESPRE ORIGINILE LUI ȘTEFAN CEL MARE ..	11
II. PETRU ARON ÎNCHINĂ ȚARA MOLDOVEI TURCILOR.....	24
III. ȘTEFAN CEL MARE OCUPĂ TRONUL ȚĂRII MOLDOVEI.....	37
IV. PRIMII ANI DE DOMNIE. CONSOLIDAREA DOMNIEI LUI ȘTEFAN CEL MARE	45
VI. ȘTEFAN CEL MARE REOCUPĂ HOTINUL (1464) ȘI CHILIA (1465).....	85
VII. UN CONFLICT PREVIZIBIL: RĂZBOIUL CU UNGARIA (1467).	92
VIII. UN IMPERIU ÎN EXPANSIUNE.....	120
IX. IDEEA IMPERIALĂ LA ȘTEFAN CEL MARE.....	134
X. LUPTLE CU ȚARA ROMÂNEASCĂ(1470-1474). ALUNGAREA LUI RADU CEL FRUMOS.....	148
XI. VASLUI (1475) – O VICTORIE DE IMPORTANȚĂ EUROPEANĂ	166
XII. O VICTORIE ÎN ÎNFRÂNGERE: VALEA ALBĂ - RĂZBOIENI (26 IULIE 1476).....	189
XIII. CONTINUAREA LUPTELOR CU TURCII. PACEA DIN 1480-1481. EȘECUL PLANULUI ANTIOTOMAN (1476-1482).....	226
XIV. TURCII CUCERESC CHILIA ȘI CETATEA ALBĂ (1484) . JURĂMÂNTUL DE LA COLOMEEA (1485). PACEA CU IMPERIUL OTOMAN (1486).....	248
XV. UN DECENIU DE RELAȚII PROASTE CU POLONIA (1487-1497) ȘI DEZNODĂMÂNTUL LOR: CODRUL COSMINULUI (1497) ȘI TRATATUL DE LA HÂRLĂU (1499).....	270
XVI. ULTIMII ANI DE DOMNIE. PROBLEMA POCUȚIEI.....	299
XVII. MOARTEA LUI ȘTEFAN CEL MARE	307
BIBLIOGRAFIE	318

I. Începuturile. Despre originile lui Ștefan cel Mare

La mijlocul secolului al XV-lea statul românesc de la răsărit de Carpați avea un secol de existență istorică; întemeierea sa a fost un proces istoric dificil, de durată. Au fost necesare mari eforturi (din partea primilor domni) și o inteligență mereu trează, pentru ca statul moldovean să se împlinească întru hotarele sale istorice cunoscute. Nu putem vorbi de un adevărat stat românesc est carpatic de la mijlocul veacului al XIV-lea, știind că Dragoș și urmașii săi, Sas și Balc, au fost cu totul supuși regatului Ungariei și că stăpâneau peste o Moldovă mică, un nucleu statal ce se întindea cât viitoarele ținuturi Suceava, Cernăuți și Neamț.

Despre descălecatul lui Dragoș există un singur izvor narativ, Ioan de Târnave, care notează că faptul s-a petrecut la 1346-1347, când Dragoș, împreună cu voievodul Transilvaniei, Ștefan Lackffy, vor trece Carpații Orientali și îi vor înfrânge pe tătari, a căror căpetenie, Athalmos, va fi prinsă și ucisă. Faptul a fost posibil în condițiile restrângerii dominației Hoardei de Aur în Europa răsăriteană, sub loviturile conjugate ale celor două regate creștine, ungar și polon¹. La această acțiune europeană românii au avut o participare însemnată fiind implicați îndeosebi românii maramureșeni, cei din viitoarea Țară a Moldovei dar și cei care reușiseră să-și croiască, prin luptă, primul stat independent, Țara Românească. Căci, Basarab I (1310-1352), după ce dovedește fostului său suzeran, Carol

Robert de Anjou (1308-1342) puterea armelor sale, în fața primejdiei comune, se alătură acestuia în lupta împotriva tătarilor după 1335. După alungarea tătarilor din teritoriile de la est de Carpați, ca semn că Ungaria a preluat, din nou, controlul asupra acestor ținuturi după mai bine de un secol, regele Ungariei, Ludovic de Anjou (1342-1382), solicită Papei să reînființeze episcopia Milcoviei (29 martie 1347), în continuarea episcopiei cumanilor de la 1227. Dragoș și oamenii săi au venit din Maramureș și vor întemeia numeroase sate în nordul Țării Moldovei, numindu-le la fel ca și pe cele din locul de unde au plecat.

Dragoș va conduce „*terra Moldovana*” timp de 7 ani (1347-1355), iar Sas, fiul său, ceva mai mult (1355-1363). În timpul lui Sas, moldovenii au încercat să elimine stăpânirea ungurească, alungându-l pe fiul lui Dragoș, la 1359. Anul 1359 n-are nici o legătură cu venirea lui Bogdan voievod de Cuhea din Maramureș. În acest an, în Țara Moldovei, din porunca regelui Ludovic de Anjou, un voievod al românilor maramureșeni, Dragoș din Giulești, cu cei doi fii, Giula și Ladislau, după mai multe lupte, îl repun pe tron pe Sas (la 1359), primind răsplată, prin diploma regală din 20 martie 1360, câteva sate maramureșene.

Trecerea lui Bogdan, din Maramureș în Țara Moldovei, se produce la 1363 (așa cum a stabilit, în baza unei documentații istorice esențiale și a unei logici istorice exemplare, Ștefan Sorin Gorovei²), și el constituie, cu ajutorul oamenilor săi și al românilor de la est de Carpați, statul medieval independent Țara Moldovei. Bogdan I și fiii săi se aflau, de multă vreme, în conflict cu regalitatea angevină ce urmărea preluarea controlului deplin asupra Țării Maramureșului, fiind menționați, ca atare, la 1343, 1349, 1353, și 1360 (indirect), ca infideli constanți ai acesteia³. Nemaiputând rezista presiunii ungurești, Bogdan I și fiii săi, împreună cu câteva sute de oameni pleacă „pe ascuns din zisul nostru regat al Ungariei în mai sus pomenita țară a noastră a Moldovei, pe care caută să o păstreze în

paguba maiestății noastre"⁴ (Ludovic de Anjou, 2 februarie 1365). Trecând la răsăritul Carpaților, după lupte crâncene în care cad unii dintre fiii și ginerii lui Sas, Bogdan din Cuhea rămâne domn al Țării Moldovei, respingând toate tentativele ungarilor de a-l îndeprta. De la Bogdan I Întemeietorul ne-a rămas biserica din piatră de la Rădăuți, construită chiar peste locul unde existase, încă de la începutul secolului al XIV-lea, o alta din lemn⁵, dar și numele dinastiei domnitoare a Țării Moldovei, (Bogdăneștii). Cât a fost domn Bogdan I (1363-1367), Țara Moldovei nu a fost dependentă nici față de Ungaria, și nici față de Polonia, păstrându-și statutul de țară liberă, în ciuda numeroaselor tentative, menționate deja, ale ultimului rege angevin de a o vasaliza.

După moartea lui Bogdan I, la 1367, polonezii, care după împărțirea Galiției, la 1366, cu lituanienii, ajunseseră vecini cu Țara Moldovei, au încercat să-și impună domnul lor, dar vor fi înfrânți sever, la Plonini (regiune muntoasă, nu localitate) în 1367, de fiul și urmașul întemeietorului, Lațcu (1367-1375). Lațcu, sub puternica presiune a Ungariei, intenționa să treacă la religia catolică, așa după cum scria Papa Urban al V-lea, la 24 iulie 1370, arhiepiscopilor de Praga, Breslau și Cracovia.

De reținut, în ciuda faptului că, de la 1370, după moartea regelui Poloniei, Cazimir cel Mare (1333-1370), Ludovic de Anjou devenit suveran și peste regatul polon, nu reușește să restaureze controlul asupra statului moldovean. Lațcu, nu doar în urma constantelor presiuni ungurești acceptă catolicismul, ci pentru a se pune la adăpost de acestea, inițiază negocieri directe cu polonezii prin intermediul cărora va lua legătura cu scaunul Papal. Lațcu a înființat o episcopie catolică la Siret (1371), dependentă de Sfântul Scaun, fapt care poate fi interpretat și ca un gest de independență.

Desigur, după ce Ludovic de Anjou ajunge și rege al Poloniei (1370) situația Țării Moldovei, în raport cu tendințele hegemonice ale ultimului rege angevin la est de Carpați, se

degradează, în sensul restaurării suzeranității acestuia asupra statului românesc est-carpatic. Sfârșitul domniei lui Lațcu este pus de specialiști, de regulă, la 1375. Fiul lui Bogdan I n-a lăsat urmași bărbătești, ci doar o fată, Anastasia, care îl și moștenește, dar fără dreptul la tron. Lațcu este îngropat, ca și Bogdan I, tot în biserica domnească de la Rădăuți. Nu se cunosc condițiile în care, pe tronul Țării Moldovei, a urcat Petru I numit Mușat, ținând seama că între Lațcu și Petru I „intervine o succesiune dinastică... neexistând nici o legătură directă pe linie bărbătească”⁶. Nu știm cum s-au petrecut lucrurile, dar încă se crede că Petru I este foarte posibil să se fi tras, pe linie directă, din Bogdan I, prin fiica acestuia, Margareta-Mușata.

Țara Moldovei se va consolida în timpul câtorva domnii, dintre care cele mai importante rămân cele ale lui Petru Mușat (1375-1392) și Alexandru cel Bun (1400-1432), cu adevărat fondatori, din toate punctele de vedere, ai statului moldovenesc. Petru I (1375-1392) nu este întemeietorul unei noi dinastii domnitoare în Țara Moldovei, Mușatinii, deoarece el se trage, direct, din Bogdan I. El a consolidat statul moldovenesc prin înzestrarea sa cu instituțiile centrale necesare funcționării lui (Cancelaria, Sfatul Domnesc), reușește să evite reinstaurarea suzeranității maghiare, dar acceptă, în anul 1387, să devină vasalul regelui polon Vladislav Jagello (1386-1434), pe care-l împrumută cu o mare sumă de bani (3000 mărci de argint), împrumut condiționat, în cazul neachitării lui după 3 ani, de cedarea Pocuției de Polonia către Țara Moldovei.

Depunerea de către Petru I Mușat, la Liov, în 26 septembrie 1387, a jurământului de vasalitate față de regatul polon a fost un act cu profunde implicații. În primul rând, actul trebuie înțeles în accepțiunea sa medievală, de dependență nominală (formală) și nu ca unul prin care Țara Moldovei i se restrânge libertatea, iar domnului ei autoritatea⁷. În al doilea rând, vasalitatea Țării Moldovei față de regatul polon, la începuturile sale, nu putea fi comparată cu aceea față de Ungaria care urmărea să-și transforme suzeranitatea într-o ocupație directă. Jurământul

omagial de la Liov, din septembrie 1387, poate fi înțeles ca o rupere definitivă, de drept, a statului moldovenesc de Coroana maghiară, legături care fuseseră rupte, după cum se știe, încă de Bogdan I. Departe de a fi un act de supunere din partea Țării Moldovei „instituirea suzeranității polone, în 1387 ne apare, astfel, ca un pact încheiat între două părți libere, în folosul amândurora”⁸, Petru I Mușat angajându-se hotărât într-o politică de cooperare cu Polonia⁹. Căci, ambele state erau extrem de interesate de buna funcționare, de siguranța terminalului sudic al marelui drum comercial care lega Marea Baltică de Marea Neagră, drum care străbătea și Țara Moldovei, sfârșindu-se la limanurile Nistrului (Cetatea Albă) și Dunăre. Acest drum economic (comercial) care lega în primul rând Liovul (vital interesat de comerțul practicat prin intermediul drumului moldovenesc), cu cetățile de la Mare, și care aducea însemnate venituri Țării Moldovei a constituit, cu siguranță, rostul principal al intrării tânărului stat românesc est-carpatic în relații de vasalitate față de Coroana polonă, Coroană care va stânjeni mult mai puțin decât cea ungară libertatea Țării Moldovei¹⁰. Petru I Mușat întregeste țara, adăugând Țării Moldovei, la 1387, Țara Sipinților, și, cu anii buni înainte, Cetatea Albă cu ținutul înconjurător; tot el zidește primele nuclee ale cetăților Neamț și Suceava, mută capitala de la Siret la Suceava, bate primii bani moldovenești (grosul) și întemeiază mitropolia Țării Moldovei(1381).

Domnia lui Alexandru cel Bun poate fi considerată temelia trainică a statului Țara Moldovei, fără de care edificiul s-ar fi destrămat, risipit, gândindu-mă la sfertul de veac de lupte pentru tron, amestec străin și intrarea sub o dublă suzeranitate (poloneză, de la 1387, și otomană, de la 1456), a acesteia. Sfertul acesta de secol dintre moartea lui Alexandru cel Bun și venirea pe tron a lui Ștefan cel Mare a slăbit, cu totul, statul moldovenesc, iar, dacă s-ar fi continuat tot așa, împărțirea sa între cele două regate creștine vecine ar fi fost o chestiune de ani.

Numai printr-o înțelepciune deosebită Alexandru cel

Bun a evitat, în extremis, împărțirea țării sale între Ungaria și Polonia, așa cum acestea conveniseră, în secret, prin tratatul de la Lublau (1412).

Așa că, venirea și ocuparea tronului de la Suceava, de către Ștefan cel Mare, capătă o importanță crucială, el putând fi considerat drept cel care a reînțemeiat Țara Moldovei, asigurându-i prin faptele sale și ale oamenilor săi, o existență certă până la începuturile modernității.

Nimic mai ușor decât a face aprecieri sau caracterizări, în istorie. Dar acestea au relevanță, sunt contingente cu realitatea istorică trecută, numai dacă sunt făcute cu sinceritate și obiectivitate. O știe o întreagă lume: lui Ștefan cel Mare i-au adus laude nemăsurate, greu de imaginat, încă din timpul vieții, străinii, și nu românii. Personalitatea sa uriașă s-a impus, așa spune, cu brutalitate, tuturor celor cu care a venit în contact sau care au auzit de faptele sale. Iată de ce nu-mi pot ascunde un sentiment de nemulțumire când citesc că Ștefan cel Mare a fost „cel mai strălucit domn al Țării Moldovei secolului XV”¹¹; ca și cum, așa cum ne lasă să credem autorul citat, nu trecea un deceniu și apărea un alt Ștefan cel Mare, și încă unul, și încă unul, istoria românilor fiind sufocată de existența atâtor Ștefan cel Mare, iar cel al Țării Moldovei este un oarecare altul printre atâția alții! Este, această apreciere, semnul unei proaste orientări în timp, mai mult, semnul unei judecăți subiective și mascate ranchiuni, ce vrea să minimalizeze faptul că Ștefan cel Mare s-a născut și a trăit acolo unde a fost să fie și nu altundeva pe cuprinsul spațiului românesc.

Despre Ștefan cel Mare aproape toți istoricii afirmă că a fost fiul lui Bogdan al II-lea și nepotul lui Alexandru cel Bun. Foarte puțini s-au îndoit de acest fapt, și, deci, de legitimitatea de care tânărul Ștefan cel Mare se va folosi pentru a-și impune drepturile moștenite ca membru al dinastiei domnitoare moldovene (Bogdăneștii). Bogdan al II-lea a fost domn în Țara Moldovei, între anii 1449-1451; se știe că ar fi fost un fiu nelegitim al lui Alexandru cel Bun, însă nici un document rămas de

La acesta nu-l menționează pe Bogdan ca fiu; absența aceasta este grăitoare și dovedește altceva. N. Grigoraș, plecând de la o observație a episcopului Melchisedec, de la 1883, și recitind inscripția pietrei funerare pe care Ștefan cel Mare o pune pe mormântul lui Bogdan, fratele lui Alexandru cel Bun, crede că acest Bogdan este tatăl lui Bogdan al II-lea, și nu Alexandru. Iată inscripția: „Bincredinciosul și iubitorul de Hristos, Io Ștefan Voievod, domnul Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, a înfrumusețat acest mormânt al bunicului său, Io Bogdan Voievod, fratele lui Alexandru Voievod în anul 1480, întru veșnica lui pomenire”. Nimeni nu putea ști mai bine ca Ștefan cel Mare cine era bunicul său, iar spusele sale, dăltuite în marmură, rămân dovadă sigură. S-ar putea obiecta că Ștefan cel Mare a folosit cuvântul bunic în sensul de strămoș sau moș, știind faptul că el a acoperit toate mormintele familiei domnitoare moldovene aflate în biserica Sfântul Nicolae din Rădăuți (1480); dar adevărul îl găsim în aceeași inscripție funerară, unde Ștefan cel Mare, după ce precizează numele bunicului său, adaugă: „fratele lui Alexandru Voievod”. Desigur, ipoteza aceasta „denotă un evident caracter speculativ, diminuând, în mod aprioric, valoarea probatorie a surselor contrare”¹², care pot dovedi hotărâtor descendența directă a lui Bogdan al II-lea din Alexandru cel Bun și soția sa, Marina¹³. Acest Bogdan pe care Ștefan cel Mare îl dă, posterității, drept bunicul său, a fost fratele mai mic al lui Alexandru cel Bun și care, cât a trăit, până la 1407, a fost menționat în documente, imediat după domn, cu titlul de jupan; s-a bucurat de dragostea și prietenia fratelui său, împărțind cu acesta puterea voievodală. Se consideră că Alexandru cel Bun, atât cât a trăit Bogdan, și l-a asociat la domnie. Inscripția tombală de la Rădăuți este confirmată de *Letopisețul anonim al Moldovei* și de importantul izvor istoric numit *Pomelnicul de la Bistrița* (început la 1407). *Letopisețul anonim*, când menționează ocuparea tronului de către Bogdan al II-lea, nu menționează nimic despre fiul cui este acest Bogdan: „În anul 1449 luna octombrie 12, a venit Bogdan

Voievod și a lovit pe Alexandrel Voievod la Tămășeni, lângă râul Romanului”, iar *Pomelnicul de la Bistrița*, când menționează domniile anteriori lui Bogdan al II-lea îi prezintă drept fii ai lui Alexandru cel Bun, dar când scrie numele lui Bogdan al II-lea tace, neprecizând al cui fiu este. Tot atât de adevărat este că Bogdan al II-lea, într-un document de la 24 martie 1450, îl numește pe Alexandru cel Bun drept „*patris nostris*”¹⁴.

Evident că acestor chestiuni nu trebuie să li se dea o importanță mai mare decât este necesar. Chiar descinzând din Bogdan, fratele lui Alexandru cel Bun, ambii fii ai lui Roman I Mușat (1392-1394) în vremea căruia Țara Moldovei atinge Nistrul, Dunărea și *Marea cea Mare*, Bogdan al II-lea aparține dinastiei fondatoare și legitime a Țării Moldovei. El era conștient de aceste drepturi ale sale și va impune, cu forța, lui Iliăș, fiu al lui Alexandru cel Bun, să-i fie recunoscute, oficial, drepturile sale la tronul Țării Moldovei. Implicat în luptele pentru domnie, Bogdan al II-lea și-a asumat niște riscuri, și, ca să-și salveze viața, a părăsit ani buni în Țara Românească, și, în special, în Transilvania, la Curtea lui Iancu de Hunedoara. În această perioadă el va participa la luptele acestuia, cu turcii, dovedind agerime și bărbăție. De altfel, așa cum este cunoscut din scurta sa domnie, era o fire energetică, hotărâtă, iar strălucita biruință obținută în Codrii Crasnei (5-6 septembrie 1450) împotriva Poloniei, dovedesc calități remarcabile ce n-au avut timpul necesar să se dezvăluie cu totul. Bogdan al II-lea, în lunga lui pribegie, se va căsători, în Țara Românească, cu Maria-Oltea, femeie ce mai avusese o căsătorie anterioară. Știm, din surse documentare, că Ștefan cel Mare a avut trei frați vitregi, Ioan, Ioachim și Crîstea, și trei surori, tot vitrege, Maria, Grajdana și Sora, pe care, în domnia sa, îi va răsplăti cu dani, proprietăți, ca semn de iubire, iar ei îi vor sta alături (cu excepția lui Isaiia, soțul Sorei) neclintit, jertfindu-se, ca în cazul lui Șendrea (bărbatul Mariei), mort vitejește în marea bătălie, cu muntenii, de la Râmnic (1481). Cu Maria-Oltea, Bogdan al II-lea va avea un singur copil, pe Ștefan cel Mare, menționat,

întâia oară, într-un document intern, la 13 iunie 1451¹⁵.

Cu excepția celor doi ani de domnie ai tatălui său, copilăria, adolescența și prima tinerețe, Ștefan cel Mare le-a trăit printre străini. E adevărat, avea rude numeroase și puternice în Țara Românească, și prieteni în Ardeal, unde tatăl său trăise, multă vreme, sub ocrotirea lui Iancu de Hunedoara, pe care-l considera drept „părinte” al său. Lunga și aspra viață printre străini l-au făcut pe tânărul Ștefan cel Mare să fie atent la toate semnele timpului său, să înțeleagă cât mai multe și să-și dovedească sieși că doar tăria de caracter, voința neabătută, prevederea înțeleaptă, viclenia tăcută cu cei mincinoși și fățarnici, smerenia adevărată față de Dumnezeu îi pot fi nădejdi sigure. Căci tatăl său, crezându-și tronul asigurat, după ce reluase legăturile cu Polonia, după victoria din Codrii Crasnei, nu a anticipat tragedia care-l pândea pe el și pe încă foarte tânărul său fiu.

Polonezii, știindu-l pus pe tronul Țării Moldovei de Iancu de Hunedoara, nu l-au acceptat decât după ce vor suferi dezastrul din Codrii Crasnei. În secret însă, ei au plănuit să-l suprime și să-și pună pe tronul de la Suceava un om de-al lor, pe Petru Aron, alt fiu al lui Alexandru cel Bun. Dar, pentru că au simțit puterea Țării Moldovei pe propria lor piele, au recurs la așteptare, schimbând tactica. I-au oferit lui Petru Aron o sută de călăreți, care așteptau la graniță prilejul să intervină. Iar ocazia nu a întârziat să apară. Bogdan al II-lea, pe 15 octombrie 1451, a fost invitat la nunta unui prieten al său, Șteful Cernat, înrudit cu „Casa Domnească”¹⁶, la Răuseni, în ținutul Sucevei, nuntă la care el a mers cu inima voioasă, uitând de primejdia din umbră. Probabil că avem de-a face cu un complot al unei părți a mării boierimi, care a tratat, în secret, cu polonezii și cu Petru Aron, înlocuirea și uciderea lui Bogdan al II-lea. Despre deplasarea sa la Răuseni se știa de ceva vreme, așa că Petru Aron, înștiințat de o rudă a sa, boierul Bratul, patronul de drept al asasinatului, trece hotarul, în taină, se furișează, noaptea, cu călăreții săi, iar atunci când

voievodul era în toiul petrecerii, apare și îl ucide pe Bogdan, chiar acolo, la nuntă.

La vremea sa, crima de la Răuseni, a fost consemnată de cronicarul polonez Jan Dlugosz (1415-1480) care ne oferă și câteva detalii ale complotului: „Un oarecare Petru, <care> pretindea că are drept la domnia Țării Moldovei și se înțelesese cu Alexandru ca să împărtășească toate deopotrivă, alegând prilejul când Bogdan, poftit la țară, la un unchi de frate al aceluiași Petru, era beat, pe o noapte urâtă, sosind numai cu o sută de moldoveni, înșelă străjile lui Bogdan și, prinzându-l, îi tăie capul”¹⁷. Și *Cronica anonimă a Moldovei* scrisă la porunca și la Curtea lui Ștefan cel Mare, notează evenimentul petrecut la mijlocul lunii octombrie 1451, în urma căruia copilul Ștefan cel Mare, rămâne orfan de tată: „În anul 6959 (1451), luna octombrie, a venit Petru voievod, numit Aron, noaptea și a năvălit asupra lui Bogdan voievod la Răuseni, vineri în zori, și i-a tăiat capul”¹⁸.

Constituie, această dramă, un obicei care prinsese rădăcini, în Țara Moldovei, după moartea domnului „autocrat”, Alexandru cel Bun, când urmașii acestuia s-au măcelărit între ei, într-un veritabil război al celor două roze moldovenesc. Faptul că zăbovim asupra acestei tragedii, deloc rară acelor timpuri, pleacă de la constatarea că acest omor ne-ar fi putut lipsi de existența celui mai important bărbat pe care l-a născut vreodată poporul român: Ștefan cel Mare.

Este sigur că tânărul prinț n-a participat la nunta însângerată de la Răuseni, rămânând la Curtea Domnească de la Suceava, altfel n-ar fi putut scăpa de ucigașii lui Bogdan al II-lea. Aflând de uciderea tatălui său, Ștefan cel Mare pleacă în grabă, în munți, spre Transilvania, împreună cu mama sa, Maria-Oltea, frații săi vitregi, unchiul său, Vlaicul, și câțiva boieri rămași fideli lui Bogdan al II-lea și după moarte, precum și cu vărul său drept, Vlad Țepeș, refugiat la Suceava încă de la 1449. Acești ani, Ștefan cel Mare (1451-1456), îi va petrece, atât în Țara Românească, cât și în Transilvania, la Curtea lui Iancu